

Ook autochtone Nederlanders hebben taak in integratieproces

Als ik mijn autochtone Nederlandse vrienden vraag hoeveel allochtone kennissen ze hebben, valt er meestal een pijnlijke stilte. Velen van hen hebben wel allochtone collega's, maar het gebeurt niet vaak dat ze bij elkaar op bezoek gaan, laat staan dat ze vrienden worden. Dat is voor hen en voor het integratieproces een gemiste kans, zeg ik dan. Dankzij mijn verloofde, zij is van Turkse komaf, prijs ik mezelf gelukkig met een groeiend aantal vrienden van Turkse en Marokkaanse afkomst. Zij behoren tot de grote groep succesvolle allochtonen, met een zeer interessant levensverhaal; een verfrissend verhaal naast de berichten over criminaliteit en vrouwenmishandeling die de media domineren. De meeste van hen zijn in Nederland geboren, spreken het Nederlands beter dan de taal van hun ouders en voelen zich meer thuis in Nederland dan in hun land van oorsprong. Zij hebben geleerd om zich staande te houden en verder te ontwikkelen in de verwarrende omgeving van twee, op vele gebieden conflicterende, culturen.

Je zou verwachten dat deze succesvolle allochtonen zich gemakkelijk mengen onder hun autochtone collega's. Beide groepen zouden vanwege hun opleidingsniveau minder belast moeten zijn met vooroordelen jegens elkaar. En naast dezelfde opleiding bezoeken ze beide dezelfde restaurants en bekijken ze dezelfde Amerikaanse films. De hoger opgeleide allochtone Nederlander is immers vaak even westers in zijn doen en laten als de autochtone Nederlander, meer dan hij soms zou willen toegeven. Maar wie rondloopt op straat, op de werkvloer of in het uitgaansleven zal zien dat deze allochtonen en autochtonen meestal nog steeds aparte groepen vormen. De afstand tussen de twee groepen lijkt te groot om te overbruggen. Wat belemmert hen?

Natuurlijk zijn er de voor de hand liggende oorzaken. Er bestaat nog steeds veel onbekendheid bij beide groepen over elkaars cultuur en elkaars tradities. En onbekend maakt onbemind. Men vindt de cultuur van de ander 'primitief' of juist 'schaamteloos'. En vanwege deze vooroordelen vindt men de andere groep niet interessant om mee om te gaan. Ook onzekerheid speelt een grote rol. Het is veiliger om om te gaan met iemand van de eigen vertrouwde groep, waar men van weet wat je wel en niet kunt zeggen of doen.

Ten tweede hebben de harde, vaak ongenueanceerde woorden van de politiek en de media na de moord op Theo van Gogh de verschillende bevolkingsgroepen niet bepaald nader tot elkaar gebracht. De succesvolle moslim-Nederlanders hebben in hun contacten met autochtonen het gevoel zich te moeten verantwoorden voor radicalisme waar zij niets mee te maken hebben en waar zij allesbehalve achter staan. Dat doet pijn als je in dit land geboren bent, Nederlands je eerste taal is en je vaak ook de cultuur van je ouders bent ontgroeid. Zeker, de regering moet hard optreden tegen radicale elementen, maar dan wel tegen individuen, en niet tegen een hele groep. Het gevolg is nu dat in Nederland meer moslims dan vroeger traditionele kleding zijn gaan dragen. Niet als teken van radicale sentimenten, maar omdat zij zich door de Nederlandse samenleving niet voelen geaccepteerd en zich daarom alleen nog thuis voelen in hun oorspronkelijke cultuur.

Een sterk onderschatte oorzaak waarom allochtone en autochtone Nederlanders niet goed integreren is mijn inziens de verschillende mate van individualisering. Sinds de jaren zestig hebben veel Nederlanders de als beklemmend ervaren groeps cultuur achter zich gelaten om zich verder te ontplooien volgens wat men zelf denkt dat goed is. Dit is de geestelijke vrijheid van het individu zeker ten goede gekomen maar is tegelijkertijd ten koste gegaan van familiebanden en de sociale functie van de groep. De allochtone Nederlanders komen vaak uit

een cultuur waar een dergelijke individualisering niet of nauwelijks heeft plaatsgevonden. Voor hen is de groep daarom nog steeds erg belangrijk en men zal altijd voor de leden klaarstaan, ook in tijden dat men eigenlijk wel wat anders aan het hoofd heeft.

Dit verschil in individualisering komt tot uiting in bijvoorbeeld de sterkere gastvrijheid en vrijgevigheid en de grotere zorgzaamheid van veel allochtonen en in het meer rekening houden met andermans gevoelens in de omgang. De autochtone Nederlander staat vaak bekend om zijn directheid. 'Alles moet gezegd kunnen worden'. Als ik een autochtoon met een allochtoon hoor praten doet dit cultuurverschil mij soms de tenen krommen. Volgens mij is het een teken van beschaafdheid om alles te zeggen, pas nadat elkaars vriendschap en vertrouwen zijn gewonnen.

Wanneer een allochtone Nederlander merkt dat er bij zijn autochtone buurman of collega weinig sprake is van iets wat hij ervaart als 'groepsgevoel jegens zijn omgeving' is het voor hem tegennatuurlijk om met die persoon een vriendschapsband te ontwikkelen. Het is veelzeggend dat allochtonen onderling, soms mensen uit zeer verschillende landen en culturen, vaak wel onderlinge vriendschappen opbouwen. De geïndividualiseerde autochtone Nederlander is juist minder geneigd om nieuwe vriendschappen te maken met mensen die een andere achtergrond hebben. Hij heeft geen zin om diplomatiek te moeten zijn in zijn vrije tijd.

Iedere Nederlander die een geslaagde integratie wenst zal dus stappen moeten nemen, juist ook de autochtonen. Het is geen eenrichtingsverkeer, it takes two to tango. Bedenk dat voor de allochtone Nederlander, vanuit zijn minderheidspositie, de drempel hoger is om de eerste stap te zetten dan voor de autochtoon. Spreek dus je collega's, burens of studiegenoten uit de andere cultuur eens aan, en houd het niet bij dat ene praatje met de Turkse slager. Uit eigen ervaring weet ik dat dit een inspirerende ervaring zal zijn, het is een verrijking van je sociale leven. Niet in het minst omdat we veel van elkaar kunnen leren. De geslaagde allochtonen hebben reeds veel van de autochtone bevolking overgenomen, zoals geestelijke vrijheid en efficiëntie. Het is de basis van hun succes. Autochtonen kunnen leren van kwaliteiten als gastvrijheid en respectvolle omgang met mensen van een andere achtergrond. En wanneer men elkaars vertrouwen heeft gewonnen zal blijken dat alles bespreekbaar is, ook de mindere kanten van elkaars cultuur. Men zal merken dat humor een fantastische manier is om daarmee om te gaan. Stereotypes als de stelende Marokkaan, de gierige Hollander en de luie Surinamer zetten zo'n relatie dan niet onder spanning maar zorgen juist voor ontspanning. De mensen die zulke vriendschapsbanden weten te sluiten creëren de lijm voor de Nederlandse samenleving van morgen.

DeGi ter Haar is ondernemer en kandidaat-bestuurslid van D66 Amsterdam